

## Bill-Billich

Henrik Karlsson 2019

Namnet Bill-Billich oklart. Troligen, i likhet med övriga släkter, bildat av ursprunglig hemort. Här ligger Billdal i Askim sn nära till hands, men bristen på källor från denna avlägsna tid gör det svårt att veta.

m. **Nils Bill**, nämnd i Styrso Sörgård (Bills gård/Billegården) i jb 1545-47 ("Nils Bijlo" resp. "Billo") och, långt efter hans levnadstid, i domboken 1626 13/3. Ägde 1/5-part i "Billingsgården" och en part i Järnbrott. Hade troligen kusinerna Hans och Alf Bill, samt Kerstin, Sigrid, Marit och Börta Andersdöttrar, vilka övertog hans arvejord. Dessa var besläktade med Nils Andersson ibm, vilkens "föräldrar och medarvingar" i inledningen till målet i domboken ovan sägs ha varit de som (omkring år 1600) förvärvade 1/5-parten i Bills gård. Nils Andersson nämns i Bills gård i jb från någon gång mellan 1601 och 1605 till 1690 (de senare åren inte för att han ännu levde – han kan ha varit den Nils Andersson som nämns i mtl t.o.m. 1648 - utan som gårdsbeteckning).

h. **NN Svennungsdotter**, nämnd i domboken 1626 13/3 (var då sedan länge död). Hade bröderna Erik och Anders i Flatås (Anders nämnd i jb 1566-90 och var nämndeman). De var därför sannolikt barn till Svennung i Flatås, nämnd i jb 1545-50 och avhände den 1/5-part som hon ärvt efter sitt barn med Nils Bill och som sedan ärvt av hennes far efter henne, enligt ett under kriget (1611-13) förkommet dokument från den tid välborne Anders Olsson var häradshövding (1594-1603).

barn: son eller dotter som ärvt fadern och avlidit barnlöst, varefter modern ärvde det.

Kommentar:

Att målet 1626 rörde Nils Bill på Styrso 1545-47 (gårdsägare, ej nämnd i jb 1550, och i jb 1565 Hans, sannolikt Bill) måste anses helt klart, då ingen annan Nils Bill (Billich) nämns där förrän 1667-70. Målet visar att arvingarna Hans och Alf Bill inte kan ha varit söner till Nils, som ju bara hade ett barn, vilket dog utan egna barn. I jb nämns Hans Bill från 1565 (omväxlande "Hans Bille" och "Hans"), och han dog 1599 19/1 (KR). Jb saknas 1550-1565, så han kunde ha skrivits för gården redan innan 1565. En Alf Bill är aldrig nämnd i någon annan källa än domboken 1626, men kan konstrueras fram utifrån det faktum att en Tomas Alfsson nämns på Styrso 1590 (böter för sårsmål) och i mtl 1606 i Bills gård (med hustru, fattig) men aldrig därefter (och inga kända barn). Hans och Alf Bill var alltså ungefär jämngamla med Nils Bill, kanske något yngre (men knappast en hel generation yngre). De fyra kvinnorna som var döttrar till en Anders var troligen systerdöttrar till Nils, Hans och Alf och deras mor en syster till dem. Med tanke på att Nils hade 1/5-part i Bills gård, och att Hans, Alf och systerdöttrarna sedan fick arvsrätt i gården, är det sannolikt att det fanns minst en generation i denna gård före Nils och hans förmodade syskon.

Uppgifter från domboken, kyrkoräkenskaperna, tullräkenskaperna och mantalslängder i jordeboksmaterialet (vissa år 1601-19) visar ett ganska stort antal personer som inte nämns i jb, vilka bara tar med den störste (eller "bäste") ägaren i en gård. Det går att på detta sätt få fram personer vissa år från 1579 (KR) och framåt. Jb är toppen på isberget, och de andra källorna visar den stora undre delen av detta. I mtl 1606 (från en förrättning på Styrso 24 oktober detta år, där vi också får

alla sex nämndemännens bomärken) nämns i Bills gård följande personer: 1) Olof Bill med hustru, dräng och pigan Karin 2) Nils Andersson med hustru 3) Tomas Alfsson med hustru 4) Jöns med hustru, båda över 60 år gamla, och Anders Jönsson (ej hustru) med dotter 5) Erik Anundsson och Karin Olsdotter (båda ogifta). I j b 1606 nämns bara Olof Bill och måste ha varit den som ägde störst del (eller den förnämste av dem som ev ägde lika stor del).

Nils Andersson (mtl 1606) var också en anhörig till släkten Bill (se ovan). Detta framgår av samma mål i domboken (1626 13/3). Uttrycket "föräldrar och medarvingar" gör att man kan se honom som son till en Anders gift med en av de fyra systrarna Kerstin, Sigrid, Marit och Börta Andersdöttrar. Nu saknas domböcker före 1593 och 1598-1618 (med undantag av 1604), varför man kan missa mål som rört Bills gård, men man kan se en möjlighet att Nils Andersson var son till Anders Jönsson som nämns med hemmavarande dotter 1606, och att Jöns var hans farfar. Hur Järnbrott kommer in i bilden är oklart. Vittne vid målet 1626 var den gamle mannen Anders Anundsson i Järnbrott. Om han var en släkting framgår inte där eller i andra bevarade källor.

Även i ett mål 1627 22/1 nämns Bills gård. Ingrid Svensdotter i Gbg och Lars Olsson i Järnbrott ägde arvejord i Bills gård på Styrös och i Järnbrott (åter samma kombination av gårdar). Ingrid hade först varit gift med en Erik Larsson. Hans syster Elin Larsdotter, gift med Sven Börgesson, köpte nu jorden på Styrös (för 14 dlr till Ingrid och Elins arvspart i Järnbrott till Lars). Det har inte lyckats reda ut hur detta släktskap såg ut, annat än att Lars Olsson nämns i Järnbrott från 1606 (dräng i mtl hos Anders med hustru, båda över 60 år gamla). Denne Anders kan ha varit den Anders Anundsson som var vittne i målet från 1626 ovan. Samtidigt som Lars var en Sten Anundsson dräng hos Anders i Järnbrott 1606. Han verkar sedan ha varit dräng på Styrös 1614-15 och därefter gift ibm (se nedan).

m. **Hans Bill**, nämnd i Styrös Sörgård från 1565 (j b – då som "Hans Bille", 1567 och 1569 "Bille" resp. "Bile" och från 1572 bara "Hans") och i domboken 1626 13/3 (se ovan under Nils Bill). År 1566 skrivs en "Per" för gården i j b, men det får med anledning av ovanstående anses vara en felskrivning, t.ex. för att det direkt efter står "Per på Donsö". Sannolik bror till Nils Bill ibm (ovan). Länsman på Svenska öarna 1582-83 ("Hans Biill") och troligen ända till 1589 (period med 2 länsmän på öarna enligt j b med avkortningslängd, där han också sägs vara bonde). Nämnd i KR 1581-99 ("Bill" och "Bijll"). Död 1599 19/1 (dödboksanteckning i KR, då det gavs en silversked i testamente som vanligt vid dödsfall).

h. **Marit**, död 1601 (KR – "Maret Hans Bils", då det i testamente donerades "itt täpete" (en matta) värd 2½ mk).

barn: sonen Olof nedan.

m. **Olof Bill**, nämnd i j b 1603-10 (stavningsvarianter "Oluff" och "Ollaff", "Bil", "Bill" och "Bijll"). Säkerligen nämnd redan 1590 i böteslängd i j b ("Olaff" på Styrös, sårsmål, samtidigt som 4 andra öbor). Nämnd i KR 1596-1600: gav 1600 en silversked som man brukade göra vid dödsfall, i så fall ett barn eller en ev hustru l. Aktad i socknen; sexman 1596. Säkerligen död 1609-10 (j b, mtl).

Gården hyste Styrös största djurbesättning 1624, vilken änkan Karin efter makens död måste sköta själv med hjälp av de tonåriga sönerna. De hade det året 10 nötkreatur, 10 får, en häst och några

getter. Dessutom fick de då ovanligt mycket säd att skatta för (räknat i "utsäde"): 5 tunnor. I socknen hade ingen mer än 3 tunnor de år detta noterats i dessa skattelängder.

h. **Karin**, levde 1606 (mtl) och nämns som Olofs änka i BML 1621-31: död efter 1631. Sonen Svens (nedan) namn gör att man kan anta att modern Karin var dotter till Sven Hansson på Styrso. I domboken 1671 2/10 framkommer många uppgifter om den släkten på Styrso. Det sägs där att Svens son Gudmund hade systersonen Hans Olofsson. Gudmund levde från omkring 1600 till mellan 1636 och 1641.

barn: Hans nedan och Sven, nämnd i boskaps- och mantalslängder 1629-30 som Sven Olofsson och Sven Bill.

Kommentar till Hans och Olof Bill:

*Hans nämns inte i jb 1550*, vilket påstås. Den Hans som nämns då levde i Styrso Nordgård och var far till Sven Hansson och farfar till Gudmund Svensson. Gårdsplaceringen ser man av smörräntan på 4½ pund. Sörgården hade 6 pund smörränta. I jb 1550 läser man utan svårighet Tången (1½ pund) och Nordgården. Däremot är det svårt med Sörgården. Den nämns inte med säkerhet i denna jb: ingen gård på Styrso med 6 pund finns med. I domboken 1655 sägs Styrso Nordgård ("Gudmund Svenssons gård") ha varit gammal länsmansgård. I jb 1550 nämns "länsmansgården", men det finns inget personnamn där, räntan är 4 pund, och denna gård är placerad jämte gårdarna på Brännö.

*Hans och Olof Bill var inte bröder*, vilket har påstås i litteraturen. Hans nämns redan från 1565 (jb), och enligt ovan kanske ännu tidigare då jb saknas 1550-65, men Olof inte förrän tidigast 1590 (avkortning i jb). Hans dog 1599 och Olof 1609-10. Dessa uppgifter tyder mer på far-son än broderskap (även om ett broderskap enligt detta inte är uteslutet). Även det faktum att det efter Olof kom en Hans (och efter denne ytterligare en Olof) tyder mer på en far-son-relation. Men det starkaste beviset för relationen är domboken 1626 13/3 enligt ovan. Där sägs Hans Bill och *Alf Bill* ha varit samärvande (troligen bröder), men ingen Olof. Namnet Alf förekommer i oberoende källor (jb och dombok), står tydligt läsbart och kan inte anses vara ett skrivfel eller en stavningsvariant av Olof.

*Olof dog 1609 eller 1610*. Detta framkommer klart i jb och mtl. Det har påstås att Olof levde till efter 1619 (vilket, i sammanhanget sena, år egentligen skulle vara ytterligare ett stöd för far-son-relationen) men denna tolkning baserar sig på hur jb läses. I de vanliga jb står det Olof Bill till 1610 liksom i nästa; 1619, men däremellan fördes jb av danskarna som hade övertagit Älvsborgs län. De längderna (1613-15) skrevs nya, och då förde man in Nils Andersson som störste ägare till Bills gård, tydande på att Olof Bill var död då. Längden 1619 verkar lättvindigt (och som vanligt för jb) ha skrivits av efter den 1610, men året efter (1620) skrev man om den för att få med de ändringar som skett under orostiden. Då kom Nils Andersson med även i dessa nya, svenska, jb och står för gården under resten av 1600-talet (på slutet som beteckning för gården, då han måste ha avlidit långt tidigare – försvann ur mtl 1649).

Efter Olof Bill ser vi inte namnet Bill förrän 1632, då det i KR nämns en "Hans Bilek" på Styrso. I KR 1638 skrivs han "Hans Bill". Men vi kan se att han nämns redan 1630 24/1 i KR som "Hans Olofsson". Så skrivs han sedan flera gånger, och det kan inte avse någon annan än Hans Bill. I mtl ser man ingen

annan samtida Hans Olsson. Stavningen Billich (med varianter) gör nu sitt intåg och verkar ha blivit allenarådande, oklart varför.

m. **Hans Billich**, skrivs så i KR 1632 och 1638, i övrigt bara som Hans Olufsson 1626 (BML)-1661 17/11 (KR). Enligt mtl från 1642 fanns ingen annan Hans Olofsson på Styrösö. Övriga noteringar enligt nedan visar också att det rör sig om samma person (främst att dottern Anna nedan kallas Anna Hansdotter Billich när hon med maken Lars Olsson Skytt fick barn 1688 och att hennes föräldrar anges i biografien vid hennes dödsfall 1729). Bondesläkten Bill-Billich har nu något minskat i anseende i socknen, och så har man t.ex. efter Olof Bill inte kvar någon jord på Styrösö (j.b. och mtl). Med Hans sonson Carl (född 1691, gift 1714, sist nämnd i mtl 1716) gick namnet enligt Landsarkivets släktnamnsregister ur tiden. Hans var båtsman. I mtl 1642-47 nämns bara hustrun, Kerstin, då båtsmän och soldater inte betalade mantalsspeng. År 1649-50 står "Kirstin Billicks" som "båtsmanshustru". Hans dog någon gång under 1662 (levde enligt KR 1661 17/11 och var död – "S" som i salig – 1662 7/12). Sist nämnd i mtl 1662 (odaterad, men säkerligen, som alltid, upprättad i början av året).

H I. **Kerstin**, nämnd som båtsmanshustru Kerstin Billicks i mtl 1646-50 (möjligen redan från första mtl 1642 – "Kerstin", med markering för hustru). I mtl 1651-52 nämns ingen av makarna (då Hans nog var änkling och som båtsman inte skattade) men året efter står Hans Billich som båtsman med hustru igen (t.o.m. 1662). År 1654-55 namnges hustrun som Karin, liksom hans änka från 1663 (båtsman Hans Billick 1656-62). Det rör sig inte om en felskrivning, utan Hans måste ha varit gift två gånger. Ytterligare uppgifter om Kerstin saknas i bevarade källor.

H II. **Karin Stensdotter**, nämnd i mtl som båtsmanshustru Karin 1654-55 och efter maken som Karin Billick eller Billicks 1663-65 (i KR 1662 7/12 som änka efter Hans Billich). Gift I 1650-53 med Hans i hennes första gifte. Gift II med Nils Billich nedan. Hade i något år efter dennes död hand om kyrkans pengar. Hennes fullständiga namn får vi i dottern Annas biografi i dödboken 1729 18/1: hon var född på Styrösö 1657 av föräldrarna Hans Olsson och Karin Stensdotter. Död efter 1675 (nämnd till dess i mtl, 1676-78 fattas, ej nämnd 1679). Säkerligen dotter till Sten Anundsson och hans hustru Anna (mtl) på Styrösö. Denne kom 1614 som dräng till Styrösö från Järnbrott (nämnd där i mtl 1606) och blev gift på Styrösö. Han kan ha haft en bror Erik Anundsson som nämns i Bills gård i mtl 1606 (ogift). Sten död 1653 (mtl – änkan Anna från 1654, och under barnen från mtl 1667). Han var troligen släkt med Anders Anundsson i Järnbrott, nämnd ovan under Nils Bill. Det kan enligt domboken 1633 4/4 ha sett ut så här: en Anund var gift med Britta Stensdotter som bl.a. hade en bror Lars Stensson. De hade sonen Sten Anundsson som kom till Styrösö och bl.a. fick sonen Lars. Sten hade enligt mtl, förutom Karin, dottern Kerstin (gift med Anders Nilsson på Styrösö) och sönerna Lars, Anders (bl.a. fadder för Hans och Karins barn 1688), båda gifta ibm, och Erik (KR 1652).

barn: Olof (sannolikt gifte I) och Anna (gifte II, född 1657, död 1729 18/1).

m. **Nils Larsson Billich**, nämnd i mtl 1666-70 och var gift med Karin Stensdotter i hennes andra gifte. Hon nämns före och efter honom på samma ställe i mtl. Nils patronymikon får vi i mtl. Hans härkomst okänd. Var något bemärkt i socknen som kyrkvård som han var i den sista notisen i KR 1670 25/1.

Kallas då "välaktad". Nils Billich övertog alltså företrädarens i äktenskapet släktnamn. Något biologiskt samband med släkten Bill-Billich finns knappast.

h. Karin Stensdotter. Se ovan. Nämns i BML t.o.m. 1681 (då "Bilchens Enchia barn").

m. **Olof Hansson Billich**, nämnd i KR från nyårsdagen 1682 t.o.m. 1697 och i mtl från 1682, daterad 24/1 s.å. Gift I 1683 (var gift i mtl 1684, daterad 17/3 s.å.). Död efter mtl 1715 (daterad 1714 23/11), då under barnen (=Carl).

h I. **Börta Hansdotter**, sannolikt född på Styrso som dotter till Hans Nilsson och hans hustru Kerstin (faddrar och mtl – bröder Nils och Lars ibm), död 1710 29/9.

barn: Hans 1687, Carl 1691, Nils 1694, Karin 1698 och Katarina 1702. En son Anders fanns också, vilken med Nils var fadder på Styrso 1729 7/3.

h II. **Ingeborg Helgesdotter**, gift 1711 4/6 (trolovad 3/3), död 1712 bgr 18/4, sannolikt i barnsäng (tvillingfödsel). Hon först gift 1703 16/8 med Jon Börgesson i Styrso Nordgård, död 1710 24/8. Ingeborg dotter till Helge Björnsson (död 1687 28/2) och Kerstin Hansdotter på Styrso Tången (under barnen i mtl 1703).

barn: 2 icke namngivna barn som begravdes samtidigt som modern.